

Tisztelt Jelenlévők!

Mélyen Tisztelt Gyászolók, Túlélők és Szemtanúk!

Eddig az Adventi készülődés, a várakozás és a Mikulás ünnepe lengte körül mindennapjainkat, azonban a mai nap más. A mai nap nemcsak Salgótarján, de számos család életében is Gyásznap.

Salgótarjánban, 66 évvel ezelőtt, az előző napokhoz hasonlóan folyt az élet, amikor is híre ment, hogy letartóztattak két kisterenyei munkást. A gyárak, bányák és üzemek egy emberként fogtak össze a kiszabadításuk érdekében. Délelőtt 11 órára a becslések szerint már 3-4 ezer fős tömeg tartózkodott itt a téren és az útszakaszon.

Időközben a körülbelül 40 fő pufajkás elfoglalta a Megyeháza (akkor Megyei Tanácsa) és a rendőrség, (akkor a Belügyminisztérium épülete) előtti részt és az adott útszakaszt. Lőállásba helyezkedtek. A két szakasznyi szovjet kiskatona az éppen akkor vezetéknek kiásott gödrökben helyezkedtek el. 3 páncélos autó pedig elzárta a menekülési útvonalakat. Fél 12 magasságában tüzet nyitottak a karhatalmisták. Majd egy pár perces szünet után, valószínűleg tárat cseréltek, újra tüzeltek. A kiskatonák is csatlakoztak a pufajkásokhoz. Mindenre lőttek, ami mozgott.

Nem kíméltek senkit, sem gyermeket, sem időst, sem nőt, sem férfit. A legtöbb embert hátulról, menekülés közben érte a lövés. Ide, a mellettünk és a mögöttem álló házakba csapódtak be a lövedékek, többen e lépcsőházakba próbáltak menedéket keresni.

A sortűznek bizonyítottan 46 halálos áldozata ismert, azonban ezt a számot, már akkor, jóval többre becsülték. Napjainkban 131 főre teszik az áldozatok számát. Az akkori anyakönyvvezetőnek meg kellett változtatnia a halál okát.

Még méltó temetésre sem volt lehetőség, hiszen a visszaemlékezésekből tudjuk, hogy a temetőben fegyveresek vigyáztak a rend fenntartására.

Tisztelt Gyászolók!

Nekem nincsenek emlékeim a 66 évvel ezelőtti eseményekről, de mégis meg tudom osztani a tapasztalataimat, hiszen ez a trauma máig ott él főként a salgótarjáni, de a környező települések lakóinak lelkében is.

Az érintettek szemében láttam a fájdalmat és a miérteket. Megrendítő volt hallani és látni, amint a visszaemlékezések során újra átélik a borzalmakat.

Lélegzetemet is visszatartva figyeltem minden egyes szóra. Többször feltettem magamban a kérdést: *ez valóban megtörtént? Hogyan képes egy ember megölni egy másikat?*

Egy férfi vallomása: *„Kaptam egy váll-lövést, szerencsére csak a felöltőm válltömését lőtték át. Tehát még lőttek ránk, amikor a sebesülteket szedtük össze...”*

A megyei moziüzem dolgozója így emlékszik: *„Én egy szülészetre induló, párnáját a hóna alatt szorongató fiatalasszonyt hoztam be az épületbe. Az orvos megvizsgálta, de csak a halálát tudta megállapítani.”*

Egy másik szemtanú így idézi fel a történeteket: *„Ezt soha nem fogom elfelejteni. Ott álltam az egyik ismerőssémmel a harckocsi mellett. Amikor a sortűz elkezdődött, azonnal hasalj volt! Az egyik ember a lövések után térdén állva vért öklendezett, a másik ember ölelte az egyik fát, majd úgy csúszott lefelé... minden csupa vér volt. Szerencsére nekünk nem esett bajunk.”*

Egy gyermek vallomása: *„Édesanyámat ott lőtték le, pedig csak hozzánk sietett haza. 42 éves volt. Miért? Ő semmit sem tett...”*

A családfő, akit a családja várt haza. A lövöldözés alatt segíteni próbált egy fiatal fiúnak... Szétlőtt ingjét évtizedeken keresztül rejtegette a család.

A fiatal tehetséges költő, akit szénlapátolás közben ért a halálos lövés.

A 10 éves kisfiú, akinek az egész hátát elvitte a golyó...

A lánytestvérek, akiket családjuk egyszerre veszített el...

Egy villanyszerelő, aki éppen az egyik oszlopon végezte a munkáját... őt onnan lőtték le...

„Mi acélgyáriak nem értünk oda időben. A sorompót lezárták és egy rövid beszédet tartottak. Feltartóztattak minket. Az Állami áruház sarkánál jártunk, amikor meghallottuk a lövéseket. Segítettünk, ahol tudtunk. A kórház udvara tele volt halottal. Saját szememmel láttam. Később az utcát vízzel mosták, minden csupa vér volt.”

A halottakat, sebesülteket lovaskocsikkal, buszokkal, de előfordult, hogy leakasztott ajtón vitték a legközelebbi kórházba. A műtők megteltek, a lakosságot felszólították a véradásra. Segített, aki tudott.

Tisztelt Gyászolók és Emlékezők!

Itt állunk, e vér áztatta téren. Itt, ahol 66 évvel ezelőtt magyar ontotta ki a magyar életét.

Az idő múlik, az emlékek megkoptak, de a fájdalom megmaradt. Az a fájdalom, mely Advent idején szörnyű és tragikus csapásként érte a családokat. Gyerekek, édesanyák, édesapák, testvérek, nagyszülők, rokonok és barátok tragikus elvesztése árnyékolta be a közelgő ünnepet.

Azonban a történelem velünk és bennünk él! Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy most is itt vannak köztünk a szemtanúk!

Most itt tartom a kezemben azt a zászlót, melyet az acélgyári munkások 1956. december 8-án magukkal hoztak.

Legyen e zászló jelképe a bátorságnak és szabadságnak!

Emlékezzünk most mindazokra, akik életüket veszítették 1956. december 8-án, Salgótarjánban!

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

2022. 12. 08. Bodó Mónika POFOSZ Nógrád megyei szervezet elnöke